

Az elmúlt napokban összegyűlt több olyan kérdés, amelyeknek szóvátétele Chauvel nagykövet, a francia Külügyminisztérium főtitkára¹ előtt szükségesnek látszott, és ezért bejelentettem jöveletemet nála. Chauvel főtitkár másnapra, november 10-ére magához kéretett.

Az első kérdés, amit szóvátettem ifjabb Dobi István ügye volt.² Felhívtam figyelmét arra, hogy nevezett érdekében már többször tettünk lépéseket és mindig eredmény nélkül. Chauvel azt felelte, hogy továbbítani fogja erre vonatkozó írásbeli jegyzékemet.

Ezután a magyar-francia kultúregyezmény aláírásának kérdését vetettem fel. Mikor Chauvel megkérdezte, hogy az egyezmény aláírása miért tolódot el, szükségesek találtam azt mondani, hogy nézetem szerint talán a mi részünkről is történt némi hiba. (Megjegyzem, az ilyen önkritikus megjegyzések megkönnyítik a társalgást, azt bizalmasabb mederbe terelik, és Chauvel ilyen megjegyzések után rendszerint szintén bizalmasabb dolgokat mond.)

Il faut avoir de courage de ses défauts³ - jegyeztem meg tréfásan. De leszögeztem, hogy a kultúregyezmény ügye francia részen akadt el. - A francia válság miatt, fűzte ő hozzá magyarázatképp, és azon reményének adott kifejezést, hogy a kultúregyezmény aláírásának kérdését végül mégis tető alá hozzuk.

Szóvá tettem ezután, hogy Gyomai Imre sajtóattasét már hetekkel azelőtt bejelentettem a francia Külügyminisztérium protokollosztályán, azonban Gyomai mind a mai napig nem kapta meg a carte d'identité diplomatique-ját,⁴ és nem kaptam arra vonatkozó közlést sem, hogy a francia Külügyminisztérium felvette őt a diplomáciai listára. Chauvel kitérőleg felelt, mondván, hogy ez tulajdonképpen Dumaine protokollfőnökre tartozik.

Megemlítettem neki ezután azt, hogy Sulyok Dezső információim szerint a Quai d'Orsay véleménye ellenére kapott vízumot a francia katonai hatóságok útján.

- On n'a pas l'air de prendre vos instructions au sérieux⁵ - mondtam kissé ironikusan.

Ebben a kérdésben egyáltalán nem kaptam tőle választ.

Áttértem azután Auer Pál kitüntetésének ügyére. Elmondottam, hogy párizsi magyar körökben olyan hírek keringenek, hogy Auer Pál a francia köztársaság elnökétől megkapja a becsületrend egy magasabb fokozatát. Hozzáfűztem, hogy én ezt a kósza hírt nem veszem komolyan. Erre Chauvel nagykövet azt felelte, hogy tényleg ez így van, ezt ő neki maga Bidault külügyminiszter említette minap, közölve, hogy erről szó van. Erre én azt mondtam, hogyha ez megtörténnék, ezt én barátságtalan aktusnak tartanám, mert hiszen kitüntetni valakit, aki disszidált, az, ha nem is beavatkozás a magyar ügyekbe, de határozott állásfoglalás a hivatalos és elismert magyar kormánnyal szemben. Hozzátettem, hogy én ezt nem személyes okból kifogásolom, tőlem akár Göring módra teleakaszthatják érdemrendekkel, azonban nem szabad elfelejteni azt, hogy ezt a kitüntetést a magyar kormány konzultálása nélkül és annak nyilvánvaló ellenzése mellett adják egy magyar állampolgárnak. Chauvel azzal a nagyon gyenge argumentummal védekezett, hogy Auert nem mint volt követet, de mint a francia Külügyminisztérium volt jogtáncosát tüntetik ki. Különben is nem fogja azt a magas fokú kitüntetést adni,⁶ amely egy követnek jár, hanem egy fokkal alacsonyabbat.

Ugyan kérem, feleltem, hogyan lehet így beállítani a kérdést! Azt hiszi nagykövet úr talán, hogy a nagyközönség megérti a szörszálhasogató protokoll-megkülönböztetéseket? Ők csak azt fogják látni, hogy a francia kormány kitünteti azt a követet, aki cserben hagyta a magyar kormányt. Sulyokék ezt feltétlenül propagandára fogják kihasználni.

Kértem a nagykövetet, közölje ezt a véleményemet Bidault-val. Chauvel ezt készségesen meg is ígérte.

Áttérve a politikai kérdésekre, a londoni konferenciával kapcsolatban azt mondta, hogy ott szombaton még igen feszült volt a helyzet orosz-amerikai viszonylatban, most azonban jelek vannak az enyhülésre. Amikor megkérdeztem, hogy miből látja az enyhülést, azt felelte, hogy az oroszok vagy 28 pontból álló listát állítottak össze egy memorandumban, amely pontok közül számos vitás volt. Az angolok és amerikaiak ezt a memorandumot hat pontra sűrítették össze, azzal a céllal, hogy a kontroverz és nehezen megoldható kérdéseket lehetőleg kikapcsolják a tárgyalásokból. Amikor megkérdeztem, hogy melyek a vitás kérdések, Chauvel nem akart felelni, és azzal védekezett, hogy nincsen az adatok birtokában. Kifejeztem afeletti kétségemet, hogy ő nem volna jól informálva, és hozzáfűztem, hogy ő nyilván jobban ismeri a kérdést, mint maga Bidault külügyminiszter. Chauvelnek láthatóan jólesett ez a megjegyzés, és azt barátságos mosolyal nyugtázta, de a kérdés lényegére nem felelt.

A politikai beszélgetésünk másik fő témája a dunai államok közeledése volt.

Ismét felvetem a kérdést Nagykövet Úr előtt, hogy milyen szemmel nézik ezt a fejlődést francia részről, mondtam. Annak idején azt mondta Nagykövet Úr, hogy francia részről nincsen kifogás ez ellen. Most, hogy a dolog a realizálódás stádiumába lépett és a szerződéseket megkötötték, milyen álláspontot foglal el a francia kormány?

Mi csak örülünk annak, ha a dunai államok összefognak. Ha majd látni fogjuk, hogy ez az összefogás milyen lesz és hogyan fogunk együttműködni, csak akkor fogunk közelebről állást foglalni. Ha Nyugat-Európával szemben barátságos lesz ez az államcsoport, akkor természetesen csak megelégedettek lehetünk.

Megjegyeztem, hogy a francia kormánynak már most is tudatában kell lennie annak, hogy ez az államcsoport elsősorban a Szovjetunióval való barátságot fogja ápolni, a francia kormány tehát már most is tudhat véleményt mondani erről – Chauvel erre kitérően felelt. Én azt hiszem, hogy ez a közeledés a francia politika érdekében áll, folytattam, és hogy egy 60-80 vagy 90 milliós alakulat létrejöttét csak üdvözölhetik, mert hiszen akkor Franciaország, amelyet az amerikai nyomás elválaszt Szovjet-Oroszországtól ebben a csoportosulásban értékes partnerre tehet szert, úgy politikailag, mint gazdaságilag, és Franciaországnak megmarad az összeköttetés lehetősége kelet felé.

Chauvel erre azzal felelt, hogy élénken tiltakozott azon feltevés ellen, mintha az amerikai nyomás elválaszthatná Franciaországot a Szovjetuniótól.

Ezután rámutattam arra az ellentmondásra, hogy a Nagykövet egyrészt ismételten hangoztatja, hogy a francia kormány kedvezően ítéli meg a dunai közeledést, ugyanakkor azonban a Külügyminisztérium lapja, a *Le Monde* ugyanerről a kérdésről ironikus hangú vezércikket közöl a „sainte alliance communiste”-ről.⁷ Márpedig akár ironizálnak, akár nem, ez a közeledés meglesz, mégpedig cseh-magyar és lengyel-magyar vonatkozásban is, és a közeledésnek komoly, pozitív tartalma lesz, ellentétben a kisentente-tal, amelyet negatív alapon tákolnak össze azon egyetlen közös céllal, hogy a Habsburgokat távol tartsák a Duna-völgyétől.

Hogy a hangulatot valamivel kellemesebbé tegyem, a szót ezután Leclerc tábornok temetésére tereltem, és hangoztattam, hogy milyen impozáns volt a temetéssel kapcsolatos katonai parádé, amely a bennem levő francia érzést is megdobogtatta. Chauvel ennek a megjegyzésnek láthatóan örült, majd elmondotta, hogy De Gaulle tábornok azért nem jelent meg a temetésen, mert nem tudtak neki megfelelő helyet találni a hivatalos személyek között.

Amint ebből a társalgásból is látható, a Chauvel és köztem folyó konverzációk inkább „aigre-doux”⁸ ízűek. Legutóbbi beszélgetésemből is az az összbenyomás alakult ki ben-

nem, hogy sok a surlódási felület ma közöttünk, és ezt csak Chauvel humorérzéke és érezhető szimpátiája személyem iránt tudja enyhíteni.

MOL XIX-J-1-k 1. doboz 1/a (eredeti)

¹ Jean Chauvel francia diplomata, 1944-től az algíri KÜM főtiktára, 1945–1949 között a francia KÜM főtiktára, 1949-től Franciaország ENSZ-fődelegátusa. A november nyilvánvaló elírás december helyett.

² Dobi István kisgazdapárti miniszter fia Nyugatra szökött és beállt a francia idegenlégióba. Károlyit a Külügyminisztérium felkérte, hogy próbálja őt visszahozni. A követségnek nem kevés fáradozással sikerült rávennie a francia hatóságokat, hogy Dobi fiát engedjék ki a nyugat-németországi légiós kiképzőtáborból, sőt kérték, hogy egy magyar diplomata menjen érte a francia övezetbe és kísérje haza Magyarországra, ami meg is történt.

³ A hibához szükség van bátorságra. (Értsd: aki hibákat követ el, legyen bátorsága azokat felismerni: francia.)

⁴ Diplomata-igazolvány (francia).

⁵ Az ember még kétségbe vonhatná az Önök instrukciójának komolyságát (francia).

⁶ Helyesen: kapni.

⁷ Kommunista szent szövetség.

⁸ „Keser-édes” (francia).

394. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1947. december 11.)

Tárgy: A franciaországi sztrájkok befejeződése és a belpolitikai helyzet

A franciaországi munkásság sztrájkja, amely közel egy hónapig tartott és amelyben szukcesszíve 3 millió francia munkás vett részt, december 10-én ért véget. A Szakszervezeti Szövetség (CGT) felhívására a még mindig sztrájkoló másfél millió munkás (főképpen bányászok, dokkerek, vas- és fémmunkások, építőiparosok, továbbá közüzemi munkások) ismét munkába lépett. A CGT kiáltványából kiderül, hogy bizonyos eredmények ellenére is, amelyeket a kormány a sztrájkolóknak adni kénytelen volt, kielégítetlen maradt a munkásságnak az a követelése, hogy a kormány biztosítsa a bérek és a fizetések vásárló erejének állandóságát. A kiáltványból és különösen Benoit Frachonnak a többségi (kommunista) csoport vezetőjének kijelentéséből világosan kitűnik, hogy ezen a ponton a munkásság és vezetői nem engednek és a küzdelmet csupán elhalasztják. A munkásság képviselői körében általában „taktikai visszavonulásról” beszélnek. Bizalmas információim szerint ezekben a körökben az a vélemény alakult ki, hogy februárra várható a jobb megélhetésért való küzdelem kiújulása. A februári hónap azért különösen kritikus, mert addigra a gabonakészletek annyira kimerülnek, hogy a kormány előreláthatólag kénytelen lesz a kenyéradagok leszállítását elrendelni.

Bár a munkásság követeléseinek fontos részét megvalósítani nem tudta, lényeges eredményeket is tudott kivinni a több mint 3 hétig tartó kemény és áldozatokkal teli harcokban: 1. havi 1500 frank segély minden dolgozónak; 2. a családi pótlékok 22%-os emelése; 3. a minimális bér jelentős felemelése december 1-jétől kezdve és 4. a sztrájkolók elleni megtorlások felfüggesztése. (A szabatázs címén letartóztatott munkások büntetlenségének biztosítását elérni nem sikerült.) A kormány emellett nyilatkozatot tett arra vonatkozólag, hogy a következő 6 hónapon belül gondoskodni fog az árak és a bérek közötti egyensúly helyreállításáról. Nyilván e pont körül fog a küzdelem a munkásság szervezetei és a kormány között a jövőben kitörni.

Baloldali körökben meglepéssel állapítják meg, hogy a Schuman-kormány főcélja: a szakszervezetek kettészakítása, nem sikerült. Bizalmas információim szerint azonban Jouhaux-nak, a CGT kisebbségi, szocialista vezetőjének sikerült a sztrájk folyamán a